

**CONSEIL DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE
RAAD VOOR HET WETENSCHAPSBELEID**

RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Advies nr. 46

**omtrent de ondersteuning van OOI en de budgetten die eraan besteed worden in
het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

Dit advies werd opgemaakt door de werkgroep begroting en goedgekeurd op 22 april 2015.

Woord vooraf

Overeenkomstig artikel 4 § 1, lid 2 van de ordonnantie van 10 februari 2000 (BS 16.03.2000), heeft de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest via zijn Staatssecretaris, mevrouw Fadila Laanan, bij de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een adviesaanvraag aanhangig gemaakt betreffende de besteding van het gewestelijke OOI-budget en de afstemming van de verschillende bijhorende steunmechanismen op de noden van innoverende bedrijven uit het Brusselse.

1) Inleiding

Als voorbereiding voor deze werkgroep stelde Innoviris een samenvattende nota op die beschrijft hoe haar begroting wordt besteed. De nota licht toe dat Innoviris kampt met een tweeledige budgetproblematiek:

- 1) De gebruikte vastleggingskredietenⁱ zijn lager dan de vastleggingskredieten van de finale budgetten: het totaalbedrag dat overeenstemt met de gesubsidieerde projectaanvragen is lager dan de voorziene begroting;
- 2) Niet alle vastleggingskredieten worden vereffendⁱⁱ, omdat bepaalde projecten worden teruggeschroefd of stopgezet (annulering binnen projecten) of omdat de oorspronkelijke budgettaire uitsplitsing verschilt van de daadwerkelijke uitsplitsing.

De werkgroep moest de vastleggingsproblematiek analyseren. Wat betreft de instrumenten en maatregelen om OOI te promoten, zullen de aanbevelingen uit dit advies inderdaad de sterkste invloed hebben op het gedrag van bedrijven en op het effect van de ingezette middelen, ten gunste van het Gewest. De annuleringsgraad van vastgelegde budgetten voor OOI-projecten bij de ondernemingen blijft vrij laag (gemiddeld 6 %) en vormt in wezen geen probleem.

Wat de budgetvastleggingen betreft werden de financieringsbudgetten toegekend aan de academische wereld voor nagenoeg 100 % uitgeput, maar bij dat type actor is het probleem van vereffeningen en annuleringen sterker aanwezig. De Raad beveelt dan ook een bilaterale samenwerking aan tussen de vertegenwoordigers van de academische wereld en Innoviris, teneinde het gebruik van de vastgelegde kredieten te optimaliseren.

2) Stand van zaken

Tabel 1 toont een globaal overzicht van de besteding van begrotingsmiddelen door Innoviris sinds 2010. Daaruit blijkt dat voor de meeste OOI-programma's bestemd voor het bedrijfsleven het vrijgemaakte budget om de projecten te financieren voor meer dan 90 % wordt besteed. Wat het Connect-programma betreft, valt op te merken dat na een opstartfase Innoviris in 2013 een goede vastleggingsgraad bereikte.

Een groot probleem is duidelijk merkbaar wat betreft het Shape-programma - terugvorderbaar voorschot. Dit systeem is al jarenlang onderbenut. Het is dan ook raadzaam om de beweegredenen van bedrijven te analyseren en pistes uit te stippelen om het gebruik van deze financieringsvorm te activeren.

Tabel 1: Besteding van begrotingsmiddelen - Gebruikte vastleggingen (budgettaire uitvoering) / Finale vastleggingen (definitief budget) (%), industriële projecten

BH	Beschrijving BH	Programma's	2010	2011	2012	2013
02 001.38.01.3132	Industrieel onderzoek	Explore	99,7%	99,6%	81,1%	99,6%
02 001.38.02.3132	Programma Eurostars	Eurostars, Artemis	0,0%	83,2%	99,9%	99,8%
02 001.38.03.3132	Haalbaarheid en Octrooien	Haalbaarheidsstudies - Evaluate, Depot van octrooien - Protect	63,4%		99,7%	
02 001.38.05.3132	Experimentele ontwikkeling	Shape (subsidie)	90,4%	99,2%	80,6%	94,1%
02 001.38.06.3132	Proces- en organisatie-innovatie	Upgrade		98,9%	89,6%	98,8%
02 001.38.07.3132	Intellectuele eigendomsrechten kmo's	Depot van octrooien - Protect	96,6%	99,4%	99,7%	100,0%
02 001.38.08.3132	Jonge innovatieve ondernemingen	Rise		100,0%	95,5%	100,0%
02 001.38.10.3132	Internationale samenwerkingen	Connect		91,1%	40,6%	79,0%
02 001.40.01.8112	Experimentele ontwikkeling	Shape (voorschot terugvorderbaar)	58,4%	48,2%	60,3%	0,0%
02 001.53.04.4430	Internationale universitaire samenwerkingen	Connect		60,5%	57,3%	96,6%
Algemeen totaal			84,5%	84,5%	80,6%	78,6%

Bron: Databank Innoviris

3) Enquête

Om het profiel van de innoverende ondernemingen en hun financieringsbehoefte te schetsen, startte de cel beleid en monitoring van Innoviris in januari 2015 een enquête. Die werd gekoppeld aan een tevredenheidsenquête bij de begunstigden van Innoviris.

Het panel bestond uit contacten van Innoviris, een aantal ondernemingen aangesloten bij Agoria en een selecte groep bouwbedrijvenⁱⁱⁱ. De andere leden van de werkgroep werd tevens gevraagd om de enquête via een anonieme link door te spelen aan hun contacten.

Het onderstaande deel beschrijft de voornaamste resultaten van de enquête (op 23/02/2015).

Respondenten en profielen

Op 23/02/2015 hadden 93 bedrijven de enquête ingevuld. Van die respondenten kwamen er 72 uit de lijst met contacten van Innoviris, de bouwsector en Agoria. Voor die groep bereikte de responsgraad 15 %. Daarnaast hebben 21 bedrijven de enquête anoniem ingevuld via de andere leden van de werkgroep.

Profiel van de respondenten (n = 93):

- 55 % van de bedrijven telt 1 tot 9 werknemers;
- De voornaamste activiteitensectoren: Programmering, consultancy en aanverwante activiteiten (23 %); Architectuur en engineering (18 %); Wetenschappelijk O&O (6 %) enz.;

- 38 % van de bedrijven is sinds minder dan 6 jaar actief, 27 % tussen 6 en 15 jaar.

Innovatietype

78 % van de bedrijven die de enquête invulden (n = 90) verklaren dat ze een proactieve houding aannemen op het vlak van innovatie (uitdrukkelijke innovatiestrategie, zoeken naar innoverende oplossingen, ontwikkeling van nieuwe producten enz.). Van de respondenten heeft 87 % ergens in de voorbije 5 jaar een nieuwe innovatie geïntroduceerd (n = 90).

Het ging dan hoofdzakelijk om productinnovaties (82 %), maar ook de andere innovatietypes zijn sterk vertegenwoordigd: procesinnovatie (45 %); organisatie-innovatie (32 %) en marketinginnovaties (28 %) (n = 76).

Product- en marketinginnovaties worden in verhouding vaker uitdrukkelijk aan de man gebracht als nieuwe producten/diensten (in respectievelijk 49 en 57 % van de gevallen). Proces- en organisatie-innovaties worden dan weer eerder opgevat als vernieuwende oplossingen die nuttig kunnen zijn in andere projecten (in respectievelijk 67 en 74 % van de gevallen). Merk op dat een kwart van de productinnovaties oplossingen zijn die tegemoetkomen aan één specifiek probleem of vraagstuk.

Doelstellingen van innovatie en remmen op innovatie

Voor de bevraagde bedrijven zijn de voornaamste doelstellingen van innovatie de volgende (n=74):

- Het marktaandeel verhogen, nieuwe markten aanboren (64 %);
- Waarde scheppen voor de klant (beter rendement, betere kwaliteit...) (54 %);
- Het goederen- en dienstenaanbod uitbreiden (42 %);
- De kwaliteit van goederen en diensten verbeteren (42 %);

De vier voornaamste remmen op innovatie

- Gebrek aan financiële middelen (78 %);
- Gebrek aan mensen (49 %);
- Tijdsgebrek (43 %);
- Gebrek aan ondersteuning (zoektocht naar partners, technische ondersteuning...).

Overheidssteun

81 % van de geraadpleegde bedrijven deden een beroep op overheidssteun in het kader van hun innovatieactiviteit (n=79). In 98 % van de gevallen ging het om gewestelijke steun. De hoofdreden om niet terug te grijpen naar overheidssteun is dat men niet altijd op de hoogte is van die mogelijkheid (40 %, n = 75). 86 % van de respondenten geeft aan Innoviris te kennen (n = 79). 94 % van de respondenten verklaart dat directe subsidies de steunmaatregel zijn die het best is afgestemd op hun innovatieproject (n = 79). Ook andere vormen van ondersteuning lijken evenwel afgestemd op de innovatieprojecten van het bedrijfsleven: terugvorderbare voorschotten (21 %) of innovatiecheques (24 %) (n = 78).

Tevredenheid

80 % van de bevroegde bedrijven die steun hebben aangevraagd bij Innoviris, geeft aan globaal tevreden (38 %) of zelfs heel tevreden (42 %) te zijn (n = 55). Het belangrijkste aandachtspunt heeft betrekking op de duur van de procedure.

Op basis van de enquêteresultaten formuleerde de Raad een reeks aanbevelingen.

4) Aanbevelingen

De Raad wil 4 belangrijke punten belichten:

- Er moet bijzondere aandacht besteed worden aan de **promotie en de communicatie** van de financieringsprogramma's van Innoviris. De opdracht van Innoviris en het kader waarbinnen project ingediend kunnen worden, moeten duidelijk worden gecommuniceerd en meer visibiliteit krijgen. Zo moet verduidelijkt worden dat een OOI-project geen kapitaalsinjectie is.
- Wat betreft **begeleiding** van ondernemingen moet het mogelijk zijn om Innoviris te raadplegen voorafgaand aan de indiening van een aanvraag en moet de begeleiding door andere instellingen, zoals Sirris of het WTCB, gepromoot worden. Zo kunnen bedrijven vrijblijvend overleggen met een Innoviris-adviseur om te bekijken of hun project wel binnen het toepassingsgebied valt van de steun die Innoviris toekent, na te gaan welk financieringsprogramma voldoet aan hun behoeften en te weten hoe ze hun indieningsdossier optimaal kunnen voorbereiden.
- Om nog meer bedrijven warm te maken voor een OOI-project, de doorslaggevend **proceduregerelateerde** elementen zijn de volgende:
  - o Allereerst moet er een administratieve vereenvoudiging komen. Merk overigens op dat het systeem van de innovatiecheques een nieuwe en interessante incentive is op dat vlak;
  - o Wanneer het erop aankomt bedrijven te stimuleren om de handen in elkaar te slaan met 'collega's/concurrenten' voor een bepaald OOI-project, dan moet de nodige soepelheid worden ingebouwd op het vlak van beheer procedures indien een van de partners in gebreke blijft, zodat de administratieve hinderpalen beperkt blijven;
  - o In de enquête geeft men ook aan dat de redenen voor weigering van een dossier goed en helder gerechtvaardigd moeten worden. Feedback op dat vlak wordt ten eerste op prijs gesteld en kan bedrijven helpen hun project beter voor te bereiden.
- Wat betreft het **innovatietraject en de steuninstrumenten** voor bedrijven stelt de Raad het volgende voor:
  - o Een eerste voorstel heeft betrekking op een nauwere samenwerking met de GIMB (en eventueel met de universiteitsfondsen). De GIMB en Brustart beschikken over een aantal instrumenten om ondernemingen, via leningen en kapitaalinterventies, te helpen de nodige fondsen te werven om de resultaten van hun OOI-projecten te commercialiseren. Innoviris zou in dat geval gevraagd kunnen worden om een technische borgstelling te verlenen die het belang van het project en de commercialisering ervan bevestigt, en om het betreffende risiconiveau te beoordelen;
  - o Het systeem van de terugvorderbare voorschotten zou geactiveerd kunnen worden om in te spelen op de noden van bedrijven in de fase voor de commercialisering van hun OOI-

project. Uit de enquête komt bovendien duidelijk naar boven dat een aanzienlijk deel van de respondenten (28 %) actief is op het vlak van 'marketinginnovatie', een domein dat Innoviris op dit moment nog niet ondersteunt.

- Het initiatief van de innovatiecheques krijgt bijzonder veel bijval van de Raad. Men raadt dan ook aan om het aantal dienstverleners, zoals de universiteiten en hogescholen, uit te breiden, evenwel zonder te raken aan het budget van de reeds betrokken dienstverleners;
- De Raad meent dat de aanwerving van de eerste onderzoeker binnen een onderneming een enorme impact kan hebben op de ontwikkeling van een OOI-cultuur binnen die onderneming. Het Doctiris-programma speelt slechts gedeeltelijk in op die uitdaging. De onderneming zou ook zelf een onderzoeker in dienst moeten kunnen nemen (zie advies 25 van de RWB). Daarnaast lijkt het doctoraatsgebeuren evenwel een rem voor bedrijven die geen actief OOI-beleid hanteren. Het systeem van de 'bedrijfsstages', waarvan sprake in advies 25 van de Raad, zou in dat opzicht onderzocht moeten worden.
- De Raad moedigt de Regering en Innoviris aan inspanningen te leveren voor een betere doorstroming van de steun naar universiteiten en bedrijven. Ook een impuls om de samenwerking tussen de academische wereld en de industriële sector te versterken is wenselijk. Het voorbeeld van de Waalse competitiviteitspolen, de vroegere "cquality" projecten of anderen instrumenten moet nader onderzocht worden.

Bronnen

Vorbereidende nota werkgroep RBW: budgettaire besteding bij Innoviris, industriële projecten - Innoviris - november 2014

Resultaten enquête WG begroting - Innoviris - Februari 2015

ⁱ de 'belofte' om over een langere termijn overheidsmiddelen te blokkeren voor een project

ⁱⁱ De vereffeningen gebeuren in verschillende stappen gedurende het OOI-project. Een of meerdere schijven van het vastgelegde bedrag worden betaald aan de begunstigde eens aan de contractuele voorwaarden is voldaan (indiening van een wetenschappelijk en/of financieel verslag,...)

ⁱⁱⁱ In het kader van de AWL Duurzaam Bouwen werd er in 2014 een team Innovatie in de Bouw opgezet om de praktijken en uitdagingen van de duurzame bouwsector in kaart te brengen (Innoviris-WTCB-CBBH-Impulse).